

ИГОР РОСОХОВАТСКИ РАЗРУШЕНИТЕ СТЬПАЛА

Превод от руски: Цвета Пеева, 1968

chitanka.info

След няколко часа ние отлитаме. С какви ли впечатления ще останат за нас тия „глупачета“, както ги нарича Ася — вече не животни, но още не братя по разум? Какво ли забравихме да направим за тях?

Те стоят неподвижно в полукръг. Поклащат леко лилавите си мустаци-антени, разположени на „главите“ — по-точно на триъгълните хълмове в центъра на туловищата. За какво ли мислят сега? За мен? За ракетата? За себе си?

Слабо проблясва гъстата течност в раковините, които съществата държат в пипалата си, без да се разделят с нея нито за миг. Тази течност поддържа живота им. Те не могат да преживеят и половин час, ако не отпият малко от раковините.

Жал ми е за тях. Но това не е само жалост. Те ми напомнят малки деца. Нашите далечни прадеди някога са били такива — безпомощни, безмилостни, отчаяно любопитни. Какво ги кара да излизат от скритите в недрата на планетата езера с животворната течност през криволичещите пещери на повърхността? Може радиоактивните извори в пещерите да са пресъхнали? Може би се е изменила температурата?

Те взимат раковините от дъното на езерата. Който може да се гмурка по-надълбоко, намира повече раковини. Значи той ще може по-дълго да остане на повърхността. Ако не е това, те биха се сдружили, по-лесно биха живели. Когато се връщат към езерата, вървят на групи през мъчнопроходимите и опасни пещери. Но когато в раковините им има течност, боят се един от друг. А после пак обединяват усилията си, за да се защитават и да стигнат благополучно до езерата.

„Те вече са почнали да стават разумни същества“ — каза нашият командир Влад и думите му прозвучаха като резолюция. Той винаги говори така — малко, бавно и тежко. Често споря с него и той винаги излиза прав. Това ме ядосва, но продължавам да споря без изгледи за успех. Другите се усмихват, дори и Ася. А Влад мълчи, за да обори после с една фраза всичките ми доводи. Благодарение на него узнах, че дори и правотата може да бъде противна. Нито веднъж ли не му се е случвало да сгреши?

Впрочем той не бива да греши — от това зависи животът на екипажа. И все пак понякога ми се иска той да сгреши... ще стане по-човечен...

Едно от съществата проявява признаци на безпокойство. Досещам се: течността в раковината е на свършване. Струва ми се, че ако то имаше очи, щях да прочета в тях мъка и страх от връщането в недрата на планетата, в мрака, към забулените в изпарения езера. Дебнат го хиляди опасности: пипалата на полурастения-полуживотни, стаили се в пещерите, честите срутвания. Но въпреки това то ще мине по този път. Иначе не може да просъществува.

Ето защо ми е трудно да се отнасям към тях хладно-изучаващо като Влад. Прощавам им егоизма и жестокостта.

Помня как едно от тях, задържало се на повърхността по-дълго, отколкото се полагаше, опита да издърпа от друго раковината със спасителната течност. Те се биха до смърт. Разляха цялата течност. Другите стояха, наблюдаваха. Не се намесиха.

Ние не можехме с нищо да им помогнем. Предадохме по радиокода сигнали до другите, молехме ги да отделят поне капка от своите запаси. Щом се приближихме до тях, те се разбягаха. Даже опитаха да се защитават. Ася се разплака: „Скотове!“ Аз реших да се опитам да проникна до езерата. Влад, разбрал намерението ми, процеди: „Няма да успееш.“ За малко не загинах, а когато се върнах с течността, беше вече късно...

После Влад ме смъмри. „Не се намесвай!“ — беше неговата заповед, но аз все пак му се поозъбих.

Отношението ми към тях не се промени дори и след това събитие. Именно защото пътят им е много страшен и те въпреки всичко вървят по него.

Гледам скалистото плато, където блести куполът на Двореца, който построихме за тях. Безпокойството не ме напуска. Като че ли всичко сме предвидили. Но все ми се струва...

Изкачвам се на скалите, а съществата подтичват тронаво подире ми. По хлъзгавите камъни блести бодлив лишей, въздухът, жълт като мед, се стича в долината. Спираловидни, заредени с електричество облаци преминават съвсем наблизко, сякаш някой стреля с тях по мен.

Влизам в Двореца. В центъра на първата зала стоят колело и лост — най-великите изобретения на човечеството. „Да ги подтикнем към по-бърза еволюция...“ — каза Ким. — „Да им помогнем...“ — помислих аз. Ася попита, обръщайки се към нас и към себе си: „А ако

тяхната еволюция тръгне по съвсем друг път и ние им натрапваме своята воля?“ Влад мълчеше. Никой не знаеше какво мисли.

Вървя из залите, където са зазидани в стените блоковете със записите на най-великите открития. Щедрост, на която са способни само висшите същества. Разумна щедрост — всеки блок има специфична, трудноотваряема обвивка и свой шифър. Само когато достигнат доста висока степен на цивилизация, те ще могат да отворят блока със записите за разпадането на атома. Ще разберат, че сме го направили за тяхно добро. На горилата не бива да се дава бъчва с барут.

Всичко е премислено. Но безпокойството като пружина ме държи в напрежение. Все ми се струва, че нещо сме забравили. Какво ли?...

Излизам от Двореца. Те ме чакат.

Медният въздух става по-тъмен, по-гъст, летящите облаци получават виолетов отблясък. Свежо е като след буря. Светилото, окачено сякаш на тънките оранжеви нишки на лъчите, се поклаща, приближава се към хоризонта. Спускам се към реката, стъпвам предпазливо по хлъзгавите камъни. Оглеждам се.

Те кретат след мен, раковините висят в пипалата им, бързат, а... все повече изостават. Един се спъва. Течността потича по камъните. Веднага ляга по очи. С израстъка си жадно всмуква капките, които не са още попили в почвата.

Изведнъж разбирам. Стъпала! Забравили сме да облекчим изкачването им към Двореца. Мислехме само за това, което оставяхме в блоковете, и забравихме за пътя до него. Какъв пропуск. И в грижите ни към тях, и в мъдрата предпазливост. И Влад дори не се сети. А това може да коства живота на мнозина от тях...

Изваждам от джоба сигнализатора. Предавам командата-програма. Тозчас от контейнера на ракетата изскачат няколко кибера. Обвити в изхвърляните от малките дюзи газове, те бързат по пътя.

Изчаквам последното същество да слезе в долината и предавам командата.

Киберите изпълняват програмата. Блесват ослепителни светкавици. Израстват гъбите на експлозиите. Скърцат мощни електродлета и свредели.

Пътят заприличва на река. Цялата се състои от вълни-стъпала. Киберите се връщат при ракетата.

В това време се отваря вторият люк. От него по ескалатора се спускат Влад и Ася. Идват при мен, оглеждат пътя. Ася се опира на рамото ми и казва:

— Глупачетата ще запомнят...

Влад мълчи. Обръща се в профил към мен и издава напред долната си устна. Не мога да сдържа усмивката си — толкова прилича в тази минута на надменна камила.

Но усмивката ми изчезва. Защо Ася го гледа така вторачено с тъмните си спокойни очи? Защо Влад изважда сигнализатора си? Какво предава?

От люка по неговата команда стремително излитат няколко кибера. Грохот. Почвата се разтърсва. Рушат се скали, стъпала. Хвърчат камъни. Ася уплашено пуска рамото ми.

Преди да се опомня, и пътя го няма. Затрупан е с камъни, разяден от пукнатини и пропасти. Станал е още по-труден и опасен за съществата. Какво направи той? Защо?

От гняв ми притъмнява пред очите. Залитайки, правя две крачки към него. Един удар с юмрук — и това хилаво, невзрачно човече, мой командир, ще се търкулне надолу по камъните.

Той мълчи. Тъжно ме гледа от горе на долу.

— Време е да се прибираме в ракетата. Там ще ви обясня.

Дори и сега думите му звучат като резолюция. Пръстите ми, свити в юмрук, потрепват от гняв...

Той обръща превития си гръб и поема към ракетата. Ася тръгва подире му — между него и мен. Не ми остава нищо друго...

Едничкото ми утешение са тъжните очи на командира. Може би понякога той е по-нещастен от нас именно защото вижда по-далеч от другите и няма право да греши? Може би на него много му се иска да се научи да греши?

Ескалаторът бавно ни издига към отвора на люка, закрит с тънка завеса. Печално поглеждам мястото, което беше доскоро път към възвишението. В далечината тъмнеят неподвижните фигурки на „глупачетата“.

Представям си как ще дойдат тук, как с недоумение ще опипват недостъпната за тях височина. Ще се опитат да се промъкнат до Двореца, но раковините с течността, които те не бива да изпускат от пипалата си, ще направят невъзможно изкачването им.

Ненавиждам Влад. Към никого досега не съм изпитвал такава ненавист! „Глупачетата“... Защо го направи? За да ме унижи? От презрение към тях?

Те ще се приберат в своите мрачни недра, отнасяйки в душата си страх, удивление и... незадоволено любопитство, жажда към познание. И това ще ги кара отново да се връщат при възвишението, където е разположено нещо Великолепно и Загадъчно. Но животворната течност в раковините, която ги прави алчни и недоверчиви, ще ги принуждава всеки път да остават долу.

А после... Какво ще стане после?

И изведнъж съвсем ясно си представям... Не, просто виждам какво ще стане.

Един ден любопитството им ще надделее. Най-смелите или най-любознателните ще се решат. Ще почнат да се трудят: ще изплетат въжета и мостове, ще ги прехвърлят през пукнатините. А в подножието на възвишението ще оставят раковините си, за първи път доверили ги на другите, а после с помощта на въжетата ще ги изкачат горе. И никой от останалите долу не ще измами доверието им, защото иначе не ще узнаят Великолепното и Загадъчното.

Спиралните облаци, въртейки се бясно, прелитат над мен. А аз държа пръста си на бутона на ескалатора и гледам бившия път. В мен зрее една мисъл, проявява се като на фотолента.

Тук, по тези разрушени стъпала, „глупачетата“ ще се изкатерят, непременно ще се изкатерят до най-високото стъпало...

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 10 от 1968 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.